

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 14. oktobra 1863.

Gospodarske stvari.

Razstava kmetijska v Ljubljani.

Tretja je ta razstava, ki jo imamo v Ljubljani, pa v tem razločna od prvih dveh, da ne obsega samo sadja, temuč tudi druge vrtno in poljske pridelke in še marsikak prav za prav obrtnišk izdelek, ki je več ali manj v zvezi s kmetijstvom, in pa tudi gospodarsko orodje.

Prva razstava bila je leta 1846, druga leta 1847; v obeh se je razstavilo večidel samo sadje, le malo drugih pridelkov je bilo vmes. Posihmal ni bilo nobene razstave več. V velikem zboru leta 1858 je dr. Bleiweis nasvetoval kmetijski družbi, naj napravi zopet razstavo, pa naj jo razširi tudi na poljske pridelke itd. Zbor je potrdil njegov predlog; al prišle so zaporedoma sadju neugodne letine, da ni bilo upanja, da se pošlje kaj prida v razstavo. Letos se je kazalo bolje, in zopet je sprožil to stvar; odbor je pritrnil, in ker je letina bila mila, se je napravila razstava, koja se je odprla 8. oktobra.

Vsak, kdor ogleda razstavo, jo hvali ne le o tem, kar obsega, temuč tudi zavoljo lepe vredbe njene. Nas pa, ki imamo še obé prvi razstavi v dobrem spominu, še najbolj to razveseljuje, da vidimo očitno velik napredek v gospodarstvu kranjskem, ako primerjamo prvi razstavi s to tretjo. To veselje pa ne gré samo temu, da v letošnji razstavi nahajamo na pol večé število razstavnikov, kakor jih je bilo v prvi, kajti žalostnega srca pogrešamo mnogo gospodarjev gosposkih in kmetiških, ki niso nič v razstavo poslali, pa bi bili lahko; ne vemo, ali mislijo, da nimajo nič vrednega pokazati, ali pa zato, ker jim ni mar za take naprave, ki so vendar gotova pripomoč za povzdigo domačega gospodarstva. Naše veselje nad letošnjo razstavo ni tedaj toliko zavoljo večéga števila razstavnikov, kakor najbolj zavoljo tega, da v razstavljenih rečéh vidimo lep napredek naše dežele, za katero nekteri nimajo dobre besede, ampak le grajo in črt. Stopite v razstavo — pa pogledjte pridelke, izdelke in orodje, in če ste pošteni, rekli boste: lepo, dobro! Pogledjte sadje: ali ni mnogo najzlahnejih plemen vmes? Pogledjte žita in druge sadove: ali niso izvrstne, ali ni mnogo taci, ki pričajo, da tudi Kranjec si prilastuje, kar slovi po širocem svetu? Pogledjte zlasti svilne pridelke, pa ozrite se po deželi, kjer se dandanašnji že na sto in sto tisoč murv goji: ali ni to napredek, da je veselje? Pogledjte kmetijsko orodje: če že domači naši ljudje izdelujejo izvrstne lušivnice za koruzo, škoporeznice, pluge itd.: ali ni to znamenje, da jih tudi prodajó po deželi in da tedaj dobre gospodarske mašine niso več bela vrana na Kranj-

skem? Bog obvari, da bi se s tem hotli nespodobno šopiriti in bahati, — le to hočemo s tem pritrniti, da kranjska dežela ni več tako zanemarjena, kakor jo nekteri ali iz nevednosti ali še bolj iz hudobije trobijo po svetu!

Danes hočemo svojim bravcem le povedati, kdo je kaj razstavil in koliko različnih stvari; kaj je razstavil, o tem se bo v prihodnje govorilo na drobno, pa povedalo tudi, kako so sodili sodniki.

V sledeči vrsti so poslali razstavniki svoje pridelke ali izdelke; pridjana številka kaže, koliko različnih stvari je kdo poslal v razstavo:

Gosp. Lovro Pintar, fajmošter na Breznici . . .	130*)
Gospodar Jernej Pintar pri sv. Tomažu v selski fari	148
Gosp. Andrej Štamcar, učitelj v Selcih	34
Gospodar Andrej Net na Kokrici poleg Kranja . . .	162
„ France Bizjak iz Dobrovske fare	19
Gospod Martin Kosin, vrtnar v Ljubljani	2
„ Anton Lakner v Ljubljani	4
„ Mat. Fine, posestnik in zdravnik v Ljubljani	44
„ dr. Savinšek, grajšak v Metliki	11
„ Anton Homač, predsednik kmet. podružnice metliške v Zagradcu	14
Gospodar Jernej Pogačnik iz Ovsiš	17
Kmetijska družba ljubljanska iz svojega vrta . . .	52
Gospod Anton Urbas, fajmošter iz Zagorja	1
Gospodar Anton Planinc iz Boštanja	5
Gospod Nace Kutnar, fajmošter iz Boštanja	9
„ France Koušca iz Planine	4
„ Janez Brence, fajmošter na Uncu	1
„ Janez Hladnik na Uncu	2
„ Anton Jeršan na Uncu	6
„ Martin Povlošič in Planine	4
„ Friderik Koren iz Planine	1
„ Matija Koren iz Planine	26
„ Alojzi Krunauer iz Grada planinskega	4
„ Jože Seunig, grajšak iz Bokalec	43
„ Šimen Žark, trgovec v Krškem	1
„ L. vitez Gutmansthal B., grajšak iz Boštanja	40
Kmetijska podružnica Ipavska	92
Gospod Blaž Marolt iz Planine	1
„ Jožef Rudež, predsednik podružnice kmetijske v Ribnici	55
Podružnica kmetijska kamniška iz Rašič	43
Gospod Martin Potočnik, učitelj v Zalilogu	56
„ Andrej Malič, posestnik v Ljubljani	25
„ Ferd. Šmidt, posestnik iz Šiške	68
Kmetijska podružnica idrijska	72
Gospod Anton Križaj v Ljubljani	1
„ Janez Podrekar, trgovec iz Kamnika	3
„ dr. Jožef Orel v Ljubljani	31

*) Pozneje še nekoliko.

Gospod Janez Leskovec, posestnik v Idrii	3
„ Franc Kos, vrtnar v Ljubljani	1
„ Fidelis Terpin, predsednik kmetijske družbe in grajšak na Fužinah	34
„ Franc Viktor pl. Langer, grajščak iz Pogance na Dolenskem	57
Gospodar Janez Remec iz zgornjih Berenk	3
Gospod Jožef Zalar, posestnik v Ljubljani	6
Samostan č. o. Franciškanov v Ljubljani	2
Gospod Janez Müller, posestnik v Ljubljani	4
„ Vencel Stedry, posestnik v Ljubljani	7
„ Matevž Schreiner, posestnik v Ljubljani	9
Gospodar Janez Vodnik, mlinar iz Dola	3
Gospod France Golob, posestnik iz Vrhnike	5
Gospodar France Škofic iz Polč, kantona radoljšk.	8
Gospá pl. Ivana Höffern, grajšakinja na Brdu	36
Kmetijska podružnica boštanjska	1
Gospod Edmund Terpin, trgovec v Ljubljani	2
„ Karl Gresel, grajšak v Trebnem	36
„ Jožef grof Barbo, grajšak v Rakovniku	12
Podružnica bistriška na Notranjskem	26
Gospod Juri Pajk, posestnik v Ljubljani	52
„ dr. Dollar, grajšak v Kotu na Dolenskem	7
„ Andrej Brus, posestnik v Ljubljani	8
„ Pavl Auer, „ „	1
„ Karl Voltman, „ „	1
„ Primož Hudovernik, posestnik v Ljubljani	1
„ Rihard Janežič, posestnik v Ljubljani	6
„ Franc Ks. Souvan, trgovec v Ljubljani	1
„ Pavl Skale, posestnik in učenik živinozdravilstva v Ljubljani	12
Gospodar Primož Padar iz Golovca	8
Gospod Češko, fabrikant v Ljubljani	1
„ Friderik Homan, posestnik v Radolici	11
„ Peter Lasnik, trgovec v Ljubljani	10
„ Alojzi Toniutti, fabrikant v Ljubljani	1
„ Šimen Hraby, vrtnar v Ljubljani	2
„ Seitz, trgovec v Ljubljani	2
„ Pavle Kropivšek iz Šemnika pri Zagorji	1
„ Janez Quandest, agent iz Maribora	1
Fabrika za domače sukno in koce gosp. Fid. Terpinca in Jož. Pleiweisa v Udmatu	6
Parni mlin za moko v Ljubljani	11
Podružnica kmetijska radoljška	31

Vse te reči so na mestnem strelišču na ogled postavljene tako, da v dvorani pri tleh se kmetijsko orodje vidi domá za prodaj narejeno od gosp. Skale-ta in Koprivšek-a, ali pa v tujih deželah izdelano, pa tu le na ogled razpostavljeno po gosp. Fidelu Terpinu, gosp. And. Maliču itd. V prvem nadstropji prva dvorana kaže vrtno in poljske pridelke, svilne in volnate izdelke in nekatere druge obrtnijske, v drugi dvorani se odlikuje najbolj sadje na kakih 1200 ličnih taljerčkih. Vse je tako primerno in tako okusno izloženo in sestavljeno, da vsak občuduje krasno izložbo. To je delo gosp. Maliča in gosp. Lasnika, ki sta se res v tem vrdovanji mojstra skazala. Al s tem, da okó zadovoljno gleda po dvoranah, ni stvar še bila pri kraji; treba je bilo, da se poglavni namen razstave doseže, to je, da razstavniki sadja pa tudi ogledovavci, kateri želé v razstavi se podučiti, izvedó prave njegove imena. Pri toliko obilosti raznih, zlasti jabelčnih plemen se pač lahko vé, da je bilo z imenovanjem (klasifikacijo) toliko več dela, ker mnogo sadja je prišlo brez imena, mnogo z napačnim imenom. Gospoda pater Benvenut in Andrej Fleišman, naša najbolj izurjena sadjoznanca, ki sta že v obeh prvih razstavah največ delala o tem, sta tudi zdaj to težavno delo prevzela in dovršila tako, da je le celó malo sadja še brez imena ostalo, ko se je odprla razstava, in je zdaj po velikem njunem

trudu že vse gotovo. Gospoda Schmidt in J. Seunig sta jima bila sém ter tjé na pomoč. Vrtnar kmetijske družbe in učenci so imeli lepo priliko se učiti marsikaj, učenca Kotiarota in Kuneja so gospodje dobro rabili za pisarije.

Ker se imajo izvrstnim razstavnikom častne pisma in sreberne svetinje sadjorejcem kmetijskega in učiteljskega stanú podeliti, so izvoljeni posebni odseki, ki bojo sodili izloženo blago.

Ker bo razsodba k koncu razstave gotova, jo bomo brž ko ne že danes teden mogli naznaniti.

Hišni gospodarji bi se morali zavarovati ognja.

Vsako leto se dosti sliši o požarih; al toliko kot letos se še malokdaj. Kmetijska družba v Gradcu je pred letom razposlala podružnicam v pretres: „Ali naj bi se primorali ali pa na prosto voljo prepustilo vsakemu posestniku, da se zavaruje in v družbo sv. Florijana stopi ali ne“. Tedaj vse podružnice, kolikor je meni znano, so razsodile, da naj se prosti volji prepustí: ali se hočejo ali nočejo zavarovati. Ker pa letos toliko pogorelcev hodi z beraško palico po svetu, in razun tega nam še c. k. okrajna gosposka skoraj vsak teden po dvoje in troje dekretov za pogorelce pošilja, da človek zares ne vé, kaj s tem početi, ako noče pomilovanja vrednega ljudstva nadlegovati, in ker pri vsem tem je občna takošna pomoč sila slaba onemu, ki jo potrebuje, kakor mi je nek pošten človek povedal, ker tisk, papir itd. tudi stroškov prizadene: me vse to sili nekoliko besedic sprožiti, če prav, kakor vem — brez vspeha.*)

Naše ljudstvo je tako radodarno in usmiljeno pri vsem tem, da je z obilnimi davki obloženo, da ne le iz Gradca, Dunaja in drugih kronovin našega cesarstva, temuč celó iz Belgije itd. nam dohajajo pogorelci. Tako smo dan na dan večasih nadlegovani. — Ko sem nedavnej svojega plačila si pri dobrosrčnih župnijanih (farmanih) iskal, to je, na svoji beri bil, sta v eni vasi vedno dva pogorelca pred menoj hodila z vrečami, da me je zares sram bilo. Naj nihče ne misli, da sem trdega srca in reveže zatiram, Bog obvari! saj me berači radi obiskujejo. Al od sile je, kar se godí! -- Moja pokojna mati so ponoči vstajali in ognjišča gledat hodili, kadar koli so sumili, da sestre ne bi bile varno spravile ognja bodi si v peči ali na komenu; pa vendar je leta 1834 vse z živino vred pogorelo — kaj hočemo še le v sedanjih časih, ko se mnogokrat ne le s tobakom ogenj zatrosi ali celó iz peklenke hudobije brezvestni izvržek človeštva sam rad zanese parmo in tako vso vas vpepeli!

Po moji misli tu ni druge pomoči, kakor da se posestnikom hiš zapové zavarovanje po določbi deželnih zborov, potem se pa ob enem kakor hišna dacija tudi ta asekuracija prejema. Ako vsi posestniki hiš pristopijo, plača eden k večemu 10 kr. za 100 gold. vrednosti. To si pa vsakteri lahko prihrani, ako par lotov tobaka manj popije. Ako je drugih ukazov, zakaj takih sila potrebnih ni? Kuharov.

*) Vrednik „Novic“ je prvi, že leta 1852 sprožil to misel v občnem zboru kranjske kmetijske družbe; ona je potrdila ta predlog. Družba ga je poslala na Dunaj c. kr. ministerstvu; vrednik „Novic“ je še osebno govoril o tej zadevi s tadanjim ministrom Bach-om, — al ni ga bila volja take asekuracije vpeljati, češ, da v „ustavni državi“ se ne more nihče siliti. Vrednik mu je odgovoril, da Švicarji imajo še dosti več svobode v svojih deželah, in vendar so ondi posestniki prisiljeni, da si zavarujejo svoje pohlštva. Vse ni nič pomagalo — predlog kmetijske družbe ni bil potrjen. Vred.